

АПОЛОГ(ИЈА) СТРУКЕ

Ненад Живановић¹

¹ ФИЕП Европа, Председник Секције за историју физичког васпитања и спорта, Србија

Оригинални научни чланак

УДК 796.01

САЖЕТАК

Историја развоја људског рода препуна је примера који потврђују да *све пропало није кад пропало све је* (Р. П. Ного). И заиста, у свакој области друштвеног живота, могу да се препознају људи, који су у датим временским и друштвеним околностима, учинили својеврстан препород и помогли буђењу нових снова и жеље да се иде напред. Ти људи, којима су на души биле све ране њиховог рода (и струке којој су припадали), уливали су наду и нову енергију (и) онима који су се већ предали и препустили тихом самоуништењу.

Такви људи, светилници у једном времену, својом речју и делом, били су пример онима који се нису мирили са постојећим, али нису знали како даље. Ови светилници, високо издигнутом Љубављу, ишли су напред и својим делима трасирали путеве даљег развоја и напретка.

Један од таквих људи, који је својим светилом осветлио нашу *физичку културу*, је свакако и Миливоје Матић.

*„Кренимо ка Успоменику,
У забрану перивоја где бију била
Посвећеност Раду, Предана Љубав
и Машта Слобода,*

*Где Милена Топлина надахњује
Сетове цветова мара Миливоја.“
(Милош Кукољ)*

УВОД

Некада давно мудри Соломон је рекао да *све има своје време – и када се камење шири и када се скупља*. И заиста, ова Соломонова једноставно казана истина, много пута се потврдила. То је, на неки начин, основа развоја (не само) наше културе, и у оквиру ње наше струке – физичке културе. То је велика истина, и дар Свестворитеља, и то, како би стари Латини казали: свима и свакоме (Urbi et Orbi).

Историја развоја људског рода препуна је примера који потврђују да *све пропало није кад пропало све је* (Р. П. Ного).¹ И заиста, у свакој области друштвеног живота, могу да се препознају људи, који су у датим временским и друштвеним околностима, учинили својеврстан препород и помогли буђењу нових снова и жеље да се иде напред. Ти људи, којима су на души биле све ране њиховог рода (и струке којој су припадали), уливали су наду и нову енергију (и) онима који су се већ предали и препустили тихом самоуништењу.

Такви људи, светилници у једном времену, својом речју и делом, били су пример онима који се нису мирили са постојећим, али нису знали како даље. Ови светилници, високо издигнутом Љубављу, ишли су напред и својим делима трасирали путеве даљег развоја и напретка.

Од Св. Саве па до данашњих дана, колико наша православна историја памти, ниједно (наше) време није било без таквих људи. И увек су били ту, уз свој народ, без обзира из које области друштвеног живота деловали. Некада тихо, а некада и са мачем у руци, попут проте Матеје Ненадовића, подизали

¹Сведоци смо нових заплета у оквиру геополитичких надметања. И када је цела васељена била убеђена да је, после распада Совјетског Савеза, дошао крај и коначна пропаст Русије, појавио се човек који, не само да је ту програмирану пропаст спречио, већ је улио нову снагу у њен развој. Појава Владимира Путина је, само још један пример, који потврђује истинитост Соломонових речи.

су глас и својим примером како се ради за опште добро – били пример другима.

И то опште добро, а не појединачно и лично, била је идеја водиља тих великих људи.

Зашто нам ово звучи нестварно, и да ли је то, мерено данашњим мерама, нормално?

На нашу срећу, и поред опште прихваћеног – да је *новац мерило свих ствари*, и овој мери сагласано *хедонистичко - дарвинистичко* поимање живота, постоје људи који то не прихватају. Они, светилници струке, и друштва коме припадају, својим светилом осветљавају неке нове - старе путеве којима треба ићи. И поред тога, што су ти путеви стрми и кривудасти, њима треба ићи, говоре они, јер они воде до извора живота. И струке којој припадамо, наравно.

Један од таквих људи, који је својим светилом осветлио нашу *физичку културу*², је свакако и Миливоје Матић.

МЕТОДЕ

У овом раду, методом теоријске анализе, као и мета анализом, истражено је подручје теоријског рада професора Миливоја Матића,

Предмет овог истраживања је теоријски допринос развоју физичке културе, не само као струке, већ и као саставног дела опште културе, како појединца, тако и једног народа.

РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА

Трагања

Живот професора Миливоја Матића, за пријатеље Баћа, саткан је од *немира* – због маштања и тражења бољег за струку, и његовог *мира* – сатканог од његове писане речи. Чак и у његовој обреновачкој оази, видео се његов мир и немир, како руку под руку, иду неуморно ка вечности. То

²Термин *физичка култура* је одлично име наше струке. Нажалост, вишедеценијска борба против употребе овог термина се успешно окончала. Имена свих наших факултета су промењена и у складу су са том победом. Али, како то често бива, најпре у скандинавским земљама, а од недавно и у Јужној Америци, термин физичка култура се употребљава у њеном фином, културолошком значењу. У Русији овај термин, срећом, истрајава. А професор Миливоје Матић јој је посветио (своју) сјајну повељу.

показује (и) наша преписка пред сам крај његовог овоземаљског живота.³ Тек овлашно спомињући своју болест, као оправдање што не може више, исписао је апологетске стране посвећене нашој струци.

Та његова брига за струку, и немирење са постојећим, почела је, ако ме сећање не вара, сада већ давних 60-тих година 20. века. Као млад асистент нашег Факултета – матице, богат за искуство стечено у школи, храбро се упустио у осветљавање неопходности освежавања струке новим идејама. Указивао је на неопходност храбријег и стручнијег приступа, како школској пракси, тако и теорији стурке.

Тада је био скоро – сам против свих. Шачица старијих и искуснијих професора га је подржавала, највише чињеницом да су његове текстове објављивали у нашем часопису *Физичка култура*. Није то било „лако“ време. Обременењено окоштаним политичким нормама, било је изузетно опасно за младе људе жељне промена на боље, не себе, већ струке ради. Срећом по њега, али још више по струку, уз помоћ својих добрих професора, испливао је из немирне воде и усправио се за сва времена.

Касније, као што су на њега пазили они којима је било стало до његовог труда, тако је и он, када је за то дошло време, бринуо о својим сарадницима; да узрасту бар онолико колико је он узрастао, а надао се да ће га и превазићи.

Да ли су га стигли, и престигли, то ће (неко) друго време показати, али истина је да су се, свако на свој начин, трудили да не заостану. А он, професор Матић, пун Љубави која је сваким његовим словом које је исписао била видљива, желео је да се то не примећује. Дискретно се огртао плаштом неке овоземаљске силе, склањајући се од небеске. И тако до самог бескраја.

Потврда за ову тврдњу је свакако један старозаветни, Соломонов стих из *Пјесме над пјесмама*, који је красио зид његове канцеларије. Сва саткана од труда професора Матића, канцеларија је била пријатно место за рад и маштање о новим узлетима. Али посебност је била управо у кратком Соломоновом стиху који је слао своју поруку о љубави. За оне који *очима могу да виде и ушима чују*, сасвим довољно. За све друге тек трачак овоземаљске стварности.

Али, време (и) као мера нашег постојања, а још више као исечак бесконачности, показује ко смо и какви смо. И та слика није само одраз у

³Наша преписка из децембра 2012. и јануара 2013. године, а поводом моје књиге *Апологија физичког вежбања*, показала је сву његову бригу за струку. Његова студија, на преко двадесет страница густог текста, прецизна попут набољег скенера, било је његово придруживање потреби непрестане бриге о нашој студији.

нашем културолошком огледалу. То је, у исто време, забележени временски исечак нашег живота, којим градимо причу о вечности постојања и животу будућег века. А то је немогуће без Љубави. И зато је професор Матић, потајом своје душе стремио ка овој Љубави.⁴

Физичка активност

Физичка вежба, као човеково добро које је добио од Свестворитеља, била је у фокусу професора Матића. Онај његов плашт којим се повремено заклањао, и од њега самог, само је још више потцртавао његову Љубав и у назнакама, њему карактеристичним, слагао се да је то заправо благодатна храна бићу човековом. И то храна која је у овом турбулентном времену веома потребна.

Давно је професор Матић видео слику коју ми сада, у њеним јасним бојама, видимо. Инспирисан библијским стиховима предочио нам је оно што је сада наша стварност и у њој наша неопходност:

*На почетку би кретање
И оста, ... превасходно, ...
као вежбање.*

Ова, песничким језиком казана истина, може да охрабри – својом поруком шта нам је чинити, али и да забрине. Када ћемо, али и где вежбати? Како ћемо се кретати када у мегаполисима, у које сатерују људе овога света, неће бити довољно простора за такав луксуз?

Да ли претеруј(о) са оваквом констатацијом, с обзиром да у нашем окружењу, још увек, има простора за кретање и вежбање?⁵

Гледајући наше окружење у коме живимо – да. Али ако погледамо време које нам се приближава и смер његовог кретања, подстицан владајућом идеологијом неолиберализма – не.

⁴Љубав исписана великим словом, друго је име Бога нашега. Заправо, Бог се човеку пројављује љубављу својом, и из ње производи наша слобода. И то слобода коју је Солжењицин дивно запазио код православног човека – **слобода као самостешњење себе ради других.**

⁵Нажалост, простори за вежбање, стилизовани према најновијим маркетиншким замислима, увелико су резервисани за оне који могу да плате њихово коришћење. Разни фитнес центри, опремљени машинама и огледалима, да подстакну нарцисоидност код ових усмљеника - вежбача, ничу као печурке. Све у тренду хедонистичко – дарвинистичког схватања живота.

Зашто не? Па управо због визије професора Матића и његових пророчких речи, казани стиховима које смо навели. И зато је потребно *очима видети и ушима чути*. Једино тако ћемо разумети и прелепу поруку породици, против које се *Ново доба* свим силама бори:

*Узо дека свог унука,
мето га на крило,
.....
.....
готово је стим,
сада трчи с њим.*

Зато је неопходно да се, нарочито западни свет, поново окрене породици. Наравно, то је лако рећи, али је веома тешко, у садашњим условима урадити. Дуго едукован едукаторима западног света – да је породица превазиђена друштвена категорија, са тешкоћом човек може да се отргне добро наученој лекцији. Утонуо у дарвинистичко-хедонистички начин живота, није спреман себе да (у)скрати за постојеће „задовољство“ умишљене слободе.

Иако је овај велики неолиберални брод већ достигао разарајућу брзину, уз мало личне храбрости и жеље да се поново буде личност, а не пука индивидуа, сићушна и усамљена, може се *побећи* са тог брода. И треба то урадити.

Тиме ће се поново у породицама видети маме и тате, али и баке и деке. А тада ће и физичка кретња - вежба бити свуда око нас:

а) *У стану* – организацијом простора, као што је управо професор Матић то чинио у своме стану;

б) *У дворишту*, или испред зграде у којој станујемо – уређењем простора за вежбање. Заједничком акцијом, уз дружење, као што је то показао наш прослављени спортиста Дуци Симоновић;

ц) *У природи*– док је још има. Што чешће јој одлазити у походе и уживати у ономе што она пружа. Повратак природи и природним облицима кретања – вежбања, је оно што нам је потребно. Као што је то, својевремено, учинио Ж. Ж. Русо са својим Емилом.

Поновном жељом да породица буде центар и извор нашег напретка, осетиће се радост и сва балагодат физичког вежбања. Јер, физичка вежба је заиста – благодатна храна бићу човековом. И без те благодатне хране,

потребне не само телесном делу нашег бића, није лако опстајати у овоме свету.

Уосталом, подсетимо се: физичко вежбање није само активност одређеног обима и интензитета, већ је то истовремено и емотивно доживљавање тог и таквог физичког вежбања. И то је *увек* тако, и зато је *увек* добро (и боље) вежбање у друштву драгих особа.

Час физичког васпитања

Школа, без обзира на мале и велике људе које окупља, била је предмет размишљања професора Миливоја Матића. И наравно **час** као основни организациони облик рада. А о том часу физичког вежбања и следствено томе часу физичког васпитања, професор Матић је посветио читаву књигу; и то добру књигу.

У овој књизи, уџбенику за студенте и подсетнику за оне који то више нису, исписана је философија часа физичког вежбања. И следствено томе, философија школског физичког васпитања. Ова књига написана пре неколико деценија (1978.) и сада је незаобилазно штиво за свако озбиљније промишљање о струци и, наравно, методици физичког васпитања.

Јан Амос Коменски је средином 17. века подарио нашој струци место у школском наставном плану, али и време, као и другим наставним предметима. Његовом заслугом је наша струка постала поштована и уважавана, јер се сагледала сва њена вредност. Поново се говорило о значају физичког вежбања за правилан развој човека. Он је то урадио по угледу на старе Грке и њихов однос према физичком вежбању. И то подједнако користећи њихов дијететски и агонистички приступ физичком вежбању.

Идући за том идејом старих Грка, он је не само написао значајна дела и тиме обогатио теорију физичке културе,⁶ односно гимнастике, већ је и у непосредној пракси дао огроман допринос развоју физичке културе.

Попут Коменског, и Миливоје Матић је, не само овом књигом, оставио дубок траг у теорији, али и пракси, физичке културе. Примера ради, подсетимо се како је у својој књизи, захваљујући личном искуству, говорио о јавном часу физичког васпитања. По угледу на соколски гимнастички систем и њихове *јавне наступе*, говорио је да и час физичког васпитања, пригодном

⁶Јан Амос Коменски (1592-1670) је један од најзначајнијих хуманиста који је својим радом, како у теоријском тако и у практичном смислу, дао значајан допринос развоју наше струке. Два његова дела: *Велика дидактика* (Didactica Magna) и *Свет у сликама* (Orbis Pictus) и данас су незаобилазно штиво када желимо да докучимо висине развоје физичке културе. А када је реч о непосредној пракси, довољно је да се подсетимо *Школских олимпијских игара* које је Коменски организовао са својим ученицима.

приликом, треба да буде јаван. И да у њему треба да учествују сви ученици једне школе, њихови другови, родитељи.⁷

У теоријском смислу, овом књигом, као и својим укупним опусом, који је заиста импресиван, прихватио је у значајној мери философију *Теорије биоцентризма*. И по угледу на Жан Жака Русова и остале следбенике ове терије, залагао се за разне форме физичког вежбања у природи. Уз ово залагање негова креативност се није огледала само у великом броју нових идеја, како све може да се организује физичко вежбање на часу физичког васпитања, већ је све то украшавао предивним стиховима.

И зато можемо да кажемо да је професор Миливоје Матић, велики ерудита, био заправо песник наше струке, физичке културе.

ПРОЛОГ

Историја развоја људског рода, са свим својим узлазним и силазним путањама, препуна је великих и малих путева, којима су ходали знаменити људи. Без њих и њихових снова – о нечем бољем, лепшем и напреднијем, не би се наша цивилизација уздигла тако високо.

У њиховим од Свестворитеља задатим овоземаљским животима, испуњених великом скромношћу и радом, налазимо путоказе који нам помажу да не залутамо и да се не спустимо испод прага скромности, али и испод прага научног поштења.

Зато и можемо да кажемо да је сећање на њих – *сенка што упорно зрачи*. И та сенка, која препокрива векове иза нас, наш је подстицај и наше надање, али и обавеза. Обавеза да увек будемо, својим мислима и делима, на путевима које су нам показали и утабали ови сјајни људи.

О том сећању, које охрабрује и прожима наше биће суптилношћу емоција које буди у нама, треба да водимо рачуна. И да се трудимо да се бар приближимо, а ако можемо, и достигнемо, дела и философију ових знаменитих људи.

Зашто је то потребно? Одговор је веома једноставан: ради наше струке и ради нас, да знамо куда ћемо и шта нам је чинити.

⁷ Аутор овога рада је као млад наставник у једној средњој школи, у свом родном граду Параћину, организовао *јавни час* са својим ученицима. То је за овај мали град заиста био значајан догађај. У њему су, свако на свој начин, учествовали скоро сви ученици ове школе: једни као непосредни учесници физичког вежбања, неки као асистенти професора, а неки као непосредни организатори овог лепог догађаја.

За почетак могли би себи и другима, у стилу професора Матића, да поручимо

*Доста је лежања и ленчарења,
Хоћемо пентрања и скакања.*

И то чинимо, ево, и овим подсећањем на професора Миливоја Матића.

ЛИТЕРАТУРА

1. Матић, Миливоје. *Час телесног вежбања*. Београд: НИПУСавез за физичку културу Југославије, 1978.
2. Матић, Миливоје и др. *Аксиолошке методолошке основевалоризације телесног кретања-вежбања*. Београд: Факултет за физичко васпитање Универзитета у Београду, 1982.
3. Матић, Миливоје. *Репери за препознавање добра у стручном дел(овањ)у педагога физичке културе, Физичка култура бр. 5 (1985): 310.*
4. Матић, Миливоје и Божо Бокан. *Физичко васпитање – увод у стручно-теоријску надградњу, ОКО (1990): 35.*
5. Матић, Миливоје и Божо Бокан. *Физичко васпитање – увод у стручно-теоријску надградњу*. Београд: Факултет за физичку културу Универзитета у Београду, 1990.
6. Матић, Миливоје. *Општа теорија физичке културе*. Београд: Факултет физичке културе, 1992.
7. Матић, Миливоје. *Линија и порука у физичком васпитању, Зборник радова „ФИС КОМУНИКАЦИЈЕ 93“ (1993): 27*
8. Матић, Миливоје и Божо Бокан. *Општа теорија физичке културе*. Београд: Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду, 2005.

AN APOLOG(Y) OF THE PROFESSION

SUMMARY

The history of the development of mankind is filled with examples which confirm that *not everything has failed when everything has failed* (R.P.Nogo). And actually, in every sphere of social life we can find people, who in the given temporal and social circumstances, have brought about a kind of rebirth and have helped in the awakening of new dreams and new desires to move forward. These individuals, whose souls have borne all the wounds of their people (and the profession they

once claimed as their own), have inspired hope and a new energy (both) to those who had already given up and abandoned themselves to a quiet self-destruction.

These individuals, beacons of light of a particular time, with their words and deeds were an example of those who would not acquiesce to the existing order, but did not know how to move on. These beacons of light, raised high by Love, went forward and through their work mapped out the roads of further development and progress.

One such man, who has shed his light and lit up our *physical education*, is certainly Milivoje Matić.

ПРЕДАННОСТЬ ПРОФЕССИИ

АННОТАЦИЯ

В истории развития человечества насчитывается много примеров, подтверждающих, что Ничего непотеряно, пока непотеряно всё (Р.П.Ного). И действительно, в любой сфере общественной жизни есть такие люди, которые в данных временных периодах и социальных условиях привели к возрождению и способствовали пробуждению новой мечты и нового желания двигаться вперед. Эти люди, чьи души несут все раны своего народа (в том числе и в профессиональной деятельности) вселяют в нас надежду и новую энергию, в том числе и в тех, кто уже сдался и предал себя тихому саморазрушению. Эти люди – как луч света в своем времени, их слова и поступки являются примером для тех, кто не хочет смириться с существующим порядком, но при этом не знает, как жить дальше. Эти маяки, окрыленные Любовью, поднялись высоко, шагнули вперед и благодаря их деятельности, намечены пути дальнейшего развития и прогресса.

Несомненно, что одним из таких людей, кто пролил свет и всесторонне разработал наше физкультурное образование является Миливоје Матић.
